

Pressmeddelande

från EU:s narkotikabyrå i Lissabon

SJUKVÅRDENS OCH SAMHÄLLETS INSATSER MOT NARKOTIKAPROBLEMEN

EMCDDA publicerar sin första europeiska guide om insatser mot narkotikaproblem

(24 oktober 2017, LISSABON **FÅR PUBLICERAS TIDIGAST kl. 11:00 CET/10:00 Lissabontid**) Hur ska problem hos äldre heroinanvändare bemötas? Hur ska dödsfall till följd av mycket kraftiga fentanyler hanteras? Hur kan skador från narkotika- och alkoholanvändning vid festivaler och klubbar förebyggas? Detta är några av de frågor som undersöks i en ny europeisk guide som **EU:s narkotikabyrå (EMCDDA)** släpper idag ⁽¹⁾. Baserat på erfarenheter från 30 länder, presenteras **Health and social responses to drug problems: a European guide** (Sociala och hälsomässiga insatser mot narkotikaproblem: en europeisk guide), byråns första översikt över de åtgärder och insatser som för närvarande är tillgängliga för att hantera konsekvenserna av olaglig narkotikaanvändning. Rapporten är utformad för att vara till nytta för dem som hanterar narkotikaproblem från ett folkhälsoplaneringsperspektiv samt för de som kommer i direkt kontakt med problemen i sin verksamhet.

Narkotikaanvändning i dag ställer oss inför komplexa och ständigt växlande problem och det finns ett stort antal program för att hantera olika behov och ändamål. Den nya guiden tillhandahåller praktisk handledning kring hur åtgärder och insatser inom narkotikaområdet kan utformas, riktas och vidtas på ett bättre sätt, och skapar byggstenar för att utveckla och framgångsrikt genomföra interventioner.

– EMCDDA är dedikerade i sin uppgift att bistå beslutsfattare och yrkesverksamma vid planeringen och tillhandahållandet av en politik och program som bidrar till ett friskare och tryggare Europa. Denna nya innovativa guide undersöker några av de huvudsakliga utmaningarna som narkotikan ställer folkhälsan inför och tillhandahåller en karta som hjälp för att navigera utformningen, inriktningen och implementeringen av effektiva åtgärder. För att fortsatt vara aktuella krävs det att de som vidtar åtgärder mot narkotikaproblem är beredda att anpassa sig, förnya sig och utveckla nya partnerskap. Denna praktiska guide ger dem verktygen för att vidta åtgärder mot de aktuella narkotikaproblemen, men även för att förbereda sig inför morgondagens problem, säger **EMCDDA:s direktör Alexis Goosdeel**.

I denna rapport betraktas sjukvårdens och samhällets insatser mot narkotikaproblemen ur tre perspektiv för att hantera:

- problem förknippade med olika **typer av narkotika och användningsmönster**,
- behoven hos olika **grupper** (t.ex. kvinnor, unga, migranter, åldrande population av personer som använder narkotika),
- problem i olika **miljöer** (t.ex. fängelser, nattliv, festivaler, skolor, arbetsplatser, lokalsamhället).

Guiden är utformad som en initial referenspunkt. Den innehåller sammanfattningar och har användarvänlig grafik, där viktig information framhävs. Exempel på innehåll är bästa praxis och information om policy och praktik. Rapporten fungerar även som en guide till flertalet online-resurser, så som länkar till olika verktyg och evidens.

Evidensbaserade insatser vinner mark i Europa

Enligt rapporten ökar implementeringen av evidensbaserade insatser stadigt i Europa, och under det nuvarande finansiella klimatet verkar det finnas ett större intresse än någonsin för att säkerställa att de

hälso- och sjukvårdsresurser som finns används väl. Det framhålls att det är viktigt att förstå vilka evidens som är tillgängliga för att stödja en viss insats och hur den ska användas. I detta avseende tillhandahåller rapporten "värderingar av evidens" för de olika undersökta åtgärderna (Spotlight, s. 23), men det framhålls att vad som fungerar i en grupp eller miljö kan misslyckas i en annan kontext. Ett av de viktigaste budskapen i guiden är att användningen av evidens är en "fortlöpande process" och att det är viktigt att utveckla kunskapsbasen genom samarbete inom forskning, övervakning och utbyte av bästa praxis. I guiden hänvisas till EMCDDA:s portal över bästa praxis som innehåller många olika resurser, bland annat "Xchange"-registreringen av evidensbaserade program och standarder för att öka kvaliteten på svaren (Spotlight, s. 164)⁽²⁾.

Fördelarna med att nå ut och upprätta nya partnerskap

Narkotikaproblem interagerar eller förekommer ofta tillsammans med andra hälso- och sociala problem. I guiden framhålls därför betydelsen av att stödtjänster för narkotikaanvändare samarbetar med andra områden (t.ex. sexuell och psykiatrisk hälso- och sjukvård, bostadstjänster) för att förbättra effektiviteten och ändamålsenligheten av insatsen (Spotlight, s. 31, s. 72). Vissa grupper har ett särskilt behov av integrerade tjänster, såsom åldrande personer som använder opioider, som kan vara känsliga för åldersrelaterade hälsoproblem, eller narkotikaanvändare med psykiska hälsoproblem. Enligt guiden är ett effektivt samarbete mellan olika aktörer väsentligt för att möta de komplexa sociala behov och behov av hälso- och sjukvård som många med narkotikaproblem har.

I guiden tillhandahålls exempel på flera olika samarbetsmetoder i Europa, till exempel partnerskap mellan fängelser och kommunala vårdgivare, vilket underlättar tillhandahållande av behandling i fängelse samt vårdkontinuitet vid frigivning. Även nattklubbsägare, poliser, hälso- och sjukvård, larmtjänster och kommuner samarbetar med aktörer som arbetar med substansanvändning för att förebygga och minska de skador som är förknippade med narkotika- och alkoholanvändning i nattlivsmiljöer (kapitel 4.2)⁽³⁾. Värdet av att samverka med lokalsamhällen och personer som använder narkotika för att förbättra tillhandahållandet av tjänster behandlas också. Några exempel är samarbete kring lokaler för narkotikakonsumtion, vilket kan minska skador för både samhället och personer som använder narkotika (Spotlight, s. 156), och användarledda insatser för återhämtning och återintegrering (Spotlight, s. 167).

Ta vara på potentialen av ny teknik

Internet, appar för sociala medier, nya betalningstekniker och krypteringsprogram förändrar det sätt på vilket narkotika kan köpas och säljas. Dessa förändringar påverkar inte bara narkotikamarknader och konsumtionsmönster utan erbjuder även nya möjligheter vad gäller sjukvårdens och samhällets åtgärder. "För att fortsätta att vara aktuella krävs det att de som vidtar åtgärder mot narkotikaproblem ... utnyttjar de möjligheter som den nya tekniken erbjuder för att stödja ett bättre tillhandahållande av förebyggande åtgärder, behandling och skademinskning", sägs det i guiden.

Här fokuseras på e-hälsoåtgärder, vilka kan använda digital teknik för att tillhandahålla rådgivning om skademinskning, utbilda personal inom missbruksvården och nå ut till sårbara ungdomar som kan vara motvilliga att kontakta mer traditionella aktörer (Spotlight, s. 119).

Minskning av narkotikarelaterade skador: möjligheter och luckor

I rapporten utvärderas de framsteg som gjorts hittills när det gäller att minska narkotikarelaterade skador (t.ex. utökning av substitutionsbehandling) men i fokus står områden där det förekommer möjlighet för ytterligare förbättring. Infektioner med hepatit C står för en betydande del av de narkotikarelaterade hälso- och sjukvårdskostnaderna i Europa⁽⁴⁾. I rapporten anges följande: "Genom uppkomsten av nya behandlingsformer finns det nu nya möjligheter för behandling och det tycks vara en realistisk möjlighet att utrota denna sjukdom." Här framhålls fördelarna med bättre samordning mellan aktörer inom narkotikabehandling och specialistvård för leversjukdomar för att garantera att behandlingen har lämplig täckning och skydda personer som har en risk att smittas igen i framtiden (Spotlight, s. 62, figur 2.5). "Utan effektiva insatser är det sannolikt att de framtida kostnaderna för infektioner med hepatit C kommer att öka kraftigt", enligt rapporten.

Numera är de riskfaktorer som är förknippade med dödliga överdoser välkända och några viktiga framsteg har gjorts vad gäller livräddande åtgärder, såsom utdelning av naloxon, ett läkemedel som kan häva en opioidöverdos. Det ökade antalet dödsfall på grund av överdos i Europa tyder dock på att det finns ett behov av att utvidga naloxonutdelningen och andra åtgärder som minskar risken för opioidrelaterade dödsfall (figurerna 2.3 och 2.4).

Nya perspektiv inom policy och moderna narkotikaproblem kräver flexibla åtgärder

Nya perspektiv inom policy och förändrade narkotikaproblem medför nya utmaningar för europeiska insatser mot narkotika. Som tidigare framhållits krävs det flexibilitet: "... moderna narkotikaproblem kan ändra sig snabbt och kan överväldiga befintlig narkotikapolitik och åtgärdsmodeller". De senaste utmaningarna omfattar den snabba framväxten av nya psykoaktiva substanser, såsom mycket starka opioider (t.ex. fentanyl – Spotlight, s. 52) och syntetiska cannabinoider (Spotlight, s. 81). När nya substanser kommer in på narkotikamarknaden måste även den toxikologiska och kriminaltekniska kapaciteten förbättras som del av de åtgärder som kommer i första ledet.

I rapporten analyseras den potentiella sårbarheten för migranter och asylsökande för narkotikaproblem mot bakgrund av sociodemografiska och ekonomiska förändringar samt behovet av tjänster som tar hänsyn till mångfald och bygger upp förtroende (tabell 3.1, figur 3.3). Den senaste tidens förändringar av lagstiftningen kring cannabis i delar av Amerika har även rönt intresse bland politiker och allmänhet i Europa (Spotlight, s. 40)⁽⁵⁾. I båda regionerna finns även ett växande intresse för att utnyttja den terapeutiska potential som cannabisbaserade mediciner har. Den politiska utvecklingen vad gäller cannabis kan få dominoeffekter med avseende på förebyggande åtgärder, behandling och skademinskning för denna drog och värdefulla lärodomar kan dras från innovation utanför Europa.

I EU:s narkotikastrategi 2013–2020 eftersträvas en minskning av efterfrågan på narkotika, minskat beroende och hälsorelaterade och sociala skadeverkningar på grund av narkotika och en minskad försäljning av narkotika. Denna guide stöder strategin inom områden som gäller minskad av efterfrågan på narkotika och de hälsorelaterade och sociala konsekvenserna av narkotikaanvändning.

Alexis Goosdeel drar följande slutsatser:

– Vi tror att EMCDDA kan bidra till att främja de europeiska medborgarnas hälsa och säkerhet på bästa sätt genom att tillhandahålla en analys av de narkotikaproblem som vi står inför, i kombination med en kritisk granskning av eventuella åtgärder och av de praktiska verktygen för att stödja politiska beslut och praxis. Denna guide är vårt första, och mest ambitiösa, försök hittills att samla information om tillgängliga sociala och hälsomässiga insatser gällande narkotikaanvändning i Europa i en lättillgänglig källa. Genom att rikta uppmärksamhet mot luckor i kunskaper och praxis parallellt med förbättrings- och utvecklingsmöjligheter, tillhandahåller den en grund för ett förbättrat arbetsprogram inom detta område under de kommande åren.

Fotnoter

⁽¹⁾ Tillgänglig på engelska under www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Denna rapport kommer att tas fram vart tredje år (onlineresurser kommer att uppdateras regelbundet) och kompletterar den årliga *Europeisk narkotikarapport* och *EU Drug Markets Report* som kommer ut vart tredje år. Dessa tre rapporter har tillsammans i syfte att ge en uttömmande bild av situationen i EU för att hjälpa beslutsfattare och yrkesverksamma att utveckla en politik och vidta åtgärder som bidrar till ett friskare och tryggare Europa.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ Genom initiativet "*Healthy NightlifeToolbox*" (www.hntinfo.eu — www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) samlas det in och tillhandahålls information om god praxis vid insatser riktade mot narkotika- och alkoholanvändning och relaterade problem bland ungdomar i nattlivsmiljöer. Europeiska nätverk som har utvecklat standarder för bästa praxis för dem som arbetar inom detta område omfattar Club Health project och *Nightlife empowerment and well-being implementation project* (NEWIP). I rapporten framhålls att det föreligger ett växande intresse för hur tjänster för att kontrollera narkotika kan bidra till skademinskning i nattlivsmiljöer (Spotlight, s. 139).

⁽⁴⁾ För mer information, se www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en och www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Till de prioriteringar som anges i EMCDDA:s strategi för 2025 hör stödinsatser för att förhindra och minska användningen av narkotika och narkotikarelaterade skador www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

⁽⁵⁾ För mer information se www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en och www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis